

تداخل دارویی را جدی بگیرید

برخی مواد غذایی و گیاهان دارویی بر عمر دارو در بدن و میزان و شدت اثر آن تاثیر خواهند داشت. برای نمونه گریپ فروت میزان سوختن و تجزیه بعضی داروها را در کبد کاهش می‌دهد.

جام جم آنلاین: برخی مواد غذایی و گیاهان دارویی بر عمر دارو در بدن و میزان و شدت اثر آن تاثیر خواهند داشت. برای نمونه گریپ فروت میزان سوختن و تجزیه بعضی داروها را در کبد کاهش می‌دهد. از هنگامی که اندیشه ساختن یک دارو در ذهن دانشمندان جوانه می‌زند تا وقتی دارو وارد بدن بیمار می‌شود، مسیری طولانی و پر فراز و نشیب سپری می‌شود.

در این مسیر برای عبور از هر مرحله به مرحله دیگر داروسازان متخصص و بسیاری از دانشمندان علوم پزشکی و دارویی بی‌وقفه در تلاشند.

دارویی که وارد بدن می‌شود در حقیقت به دنیایی پیچیده پای می‌گذارد که پزشک و داروساز سعی می‌کنند براساس اطلاعات علمی موجود و تجربیات و مهارت‌های خود آنچه روی خواهد داد را تا حدودی پیش‌بینی نمایند.

در بسیاری از موارد نتایجی مطلوب از درمان دارویی حاصل می‌شود. با این حال گاهی ناشناخته‌های این دنیای پیچیده بر دانش بشری غلبه می‌کند.

پس پیچیدگی‌های موجود در اثرات متقابل بدن و داروها را نباید دست کم گرفت و براساس اطلاعات اندک و تجربیات شخصی نباید اقدام به دارودرمانی نمود.

دارو کالایی نیست که بتوان آن را بر پایه اطلاعات افراد مختلف مانند بسیاری از کالاهای دیگر در ازای پرداخت مبلغی خریداری کرد و مورد استفاده قرار داد.

دارو می‌تواند شمشیری دو لبه باشد که به دنبال مصرف ناآگاهانه، اثرات زیان‌آور و حتی گاهی جبران‌ناپذیر بر جای می‌گذارد. در مقابل همین دارو در شرایطی که توسط متخصصان تجویز می‌شود نجات‌بخش انسان خواهد بود.

یکی از جنبه‌های دارودرمانی که باید حتماً مورد بررسی قرار گیرد تداخل داروها با یکدیگر، با مواد غذایی، با گیاهان دارویی و... است.

به بیان دیگر مواد مختلفی بر عملکرد دارویی که به بدن وارد شده است اثر می‌گذارند و می‌توانند در روند جذب و دفع آن در بدن و حتی شیوه اثرگذاری آن مداخله و تداخلات دارویی ایجاد کنند.

یکی از انواع تداخلات دارویی، تداخل دارو با غذاست. این تداخل می‌تواند از راه‌های مختلف ایجاد شود و در نهایت اثربخشی دارو را تحت تاثیر قرار دهد.

مواد غذایی می‌تواند بر میزان و سرعت جذب داروهای خوراکی از دستگاه گوارش اثر بگذارد. در مورد برخی داروها خوردن آنها همراه با یک وعده غذایی حتی کوچک، مانند چند لقمه نان و پنیر، موجب افزایش جذب دارو می‌شود یعنی داروی بیشتری از دستگاه گوارش وارد بدن می‌شود.

در این موارد پزشک یا داروساز توصیه می‌کنند بهتر است دارو همیشه همراه یا بلافاصله بعد از غذا یا یک وعده غذایی کوچک میل شود و برای جلوگیری از کم و زیاد شدن اثر دارو در بدن بهتر است این شیوه مصرف تغییر نکند.

در مورد برخی دیگر از داروها مانند قرص ایبوپروفن (که معمولاً به برفن شناخته می‌شود)، بهتر است دارو همراه با مقداری غذا یا خوردنی دیگر یا در شرایطی که ظرف یک ساعت گذشته غذا میل شده باشد مصرف شود، چراکه خوردن آن با معده خالی باعث می‌شود عوارض گوارشی بیشتر شود.

در مقابل، برخی داروهای خوراکی هستند که مصرف آنها همراه یا با فاصله کم از غذا باعث می‌شود دارو به مقدار بسیار کمی از دستگاه

گوارش وارد بدن شود و مقدار بیشتر آن همراه با بقایای مواد در دستگاه گوارش دفع شود.

برای نمونه قرص سیپروفلوکساسین که یک آنتی‌بیوتیک یا چرک‌خشک‌کن مهم و نسبتاً قوی است، اگر با فاصله زمانی کم از شیر و لبنیات، قرص‌های کلسیم، قرص یا کپسول روی، برخی انواع قرص‌ها و شربت‌های آهن و سوسپانسیون‌های آنتی‌اسید مثل شیر منیزی یا هیدروکسید آلومینیوم مصرف شود، به دلیل آن‌که در معده به این داروها متصل می‌شود جذبش مختل شده و جز مقدار ناچیزی مابقی آن از دستگاه گوارش دفع می‌شود.

در نتیجه داروساز به بیماری که پزشک برایش قرص سیپروفلوکساسین تجویز نموده توصیه می‌نماید این دارو را دو ساعت قبل یا شش ساعت بعد از هریک از موارد مذکور میل کند.

برخی مواد غذایی و گیاهان دارویی بر عمر دارو در بدن و میزان و شدت اثر آن تأثیر خواهند داشت. برای نمونه گریپ‌فروت میزان سوختن و تجزیه بعضی داروها را در کبد کاهش می‌دهد.

در پی آن عمر و غلظت این داروها در بدن افزایش می‌یابد و ممکن است عوارض نامطلوب و گاهی خطرناک به دنبال داشته باشد.

تعداد داروهایی که با گریپ‌فروت تداخل دارند، زیاد نیست؛ ولی در صورت مصرف مقادیر بیش از حد مجاز از این میوه توسط فردی که تحت درمان با برخی از این داروها (مانند لووآستاتین، داروی کاهنده کلسترول) است، غلظت این داروها در بدن افزایش می‌یابد و می‌تواند عوارض جدی به دنبال داشته باشد.

دارویی که دچار تداخل می‌شود می‌تواند از هر راهی مانند تزریق در عضله یا رگ و حتی به صورت شیاف به بدن وارد شده باشد.

این مساله در مورد داروی عامل تداخل نیز صادق است و می‌تواند یک جوشانده گیاهی باشد که خورده شده است.

در مورد برخی داروها و گیاهان دارویی تداخل می‌تواند به دلیل تشدید اثر دارو توسط دارویی دیگر یا یک گیاه دارویی بروز نماید.

گاهی نیز برخی داروها اثر هم را در بدن کم می‌کنند. برای نمونه در افرادی که سابقه سکت قلبی داشته و متخصص قلب مصرف روزانه آسپرین را برای آنها تجویز کرده است در صورتی که به هر دلیلی برای کنترل درد، ایبوپروفن را در فاصله زمانی کمتر از هشت ساعت قبل از آسپرین مصرف نمایند اثرات آسپرین در محافظت از قلب بسیار کم خواهد شد.

بویژه اگر این افراد این مسکن یا مسکن‌های هم‌خانواده آن را بدون در نظر داشتن این تداخل به دفعات یا به طور مرتب استفاده کنند.

یکی از انواع تداخلات دارویی، تداخل دارو با غذاست. این تداخل می‌تواند از راه‌های مختلف ایجاد شود و در نهایت اثربخشی دارو را تحت تأثیر قرار دهد.

این طور می‌توان نتیجه گرفت که پیش از شروع یک داروی جدید باید علاوه بر شیوه صحیح مصرف، در مورد تداخلات آن نیز با دکتر داروساز مشورت کرد.

برای بررسی کامل تداخلات دارویی و جلوگیری از آنها باید پزشک و داروساز را از همه داروهایی که از قبل مصرف می‌شده یا داروهای بدون نسخه، فرآورده‌های دارویی گیاهی، مکمل‌ها، ویتامین‌ها و داروهای تقویتی که پیش از این مصرف آنها شروع شده یا قرار است شروع شود، مطلع کند.

هنگام مراجعه به داروخانه برای تهیه داروهای نسخه شده توسط پزشک، ضمن دریافت داروها همراه با دستور مصرف از دکتر داروساز برای پرسیدن سوالات از وی نباید به خود تردیدی راه داد.

با بیان دغدغه، نقطه ابهام یا طرح پرسش خود در مورد داروهایی که پزشک تجویز کرده است یا حتی داروهای دیگر، دکتر داروساز برای پاسخگویی بهتر و دقیق‌تر ممکن است چند سوال بپرسد.

وی پس از آن به اطلاعات اندوخته در ذهن خود اکتفا نمی‌کند و ضمن رجوع به منابع کامل، معتبر و در دسترس با مهارت‌هایی که دارد به تجزیه و تحلیل مساله پرداخته و سعی خواهد داشت در کمترین زمان ممکن پاسخی مناسب و توضیحاتی مفید و کمک‌کننده

ارائه کند.

گامی طلایی که هر بیمار باید در روند درمان بیماری خود بردارد آن است که پس از شناسایی پزشک و داروساز حاذق و مسوول با مشورت با افراد معتبر و صاحب نظر به آنها اعتماد نماید، در درمان صبور و نسبت به برنامه درمانی خود و شیوه مصرف داروها پایبند باشد.

بدون هر یک از این موارد، روند درمان بدرستی طی نخواهد شد و علاوه بر تحمل مشکلات بیماری، هدر رفتن زمان و منابع مالی به ایجاد احساس ناامیدی از بهبود و بیاعتمادی نسبت به پزشک و داروساز منجر می شود.

داروسازان بسیاری در این مرز و بوم هستند که از دانش و مهارت کافی برای پاسخگویی به پرسشها در مورد داروها و درمان بیماریها برخوردارند.

این داروسازان که امروزه علاوه بر داروخانه های سطح شهرها و مرکز بهداشتی و درمانی در بخش های مراقبت های دارویی بیمارستانها و مراکز اطلاع رسانی دارویی فعالیت می کنند، ثابت کرده اند دکتر داروساز یکی از اجزای مهم زنجیره سلامت و درمان است و در حرفه مقدس خود هدف را ارتقای سلامت و تسهیل و بهبود روند درمان می داند.

سارا عطایی و مریم تقی زاده قهی
دستیاران تخصصی داروسازی بالینی